

İDMAN MENECMENTİNDƏ İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARININ ROLU

m.e.d., dos. N.M. Kələntərli, S.F. Əliyeva, İ.T. Kərimli

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası
İdman menecmenti və kommunikasiya kafedrası
nailya.kalantarli@sport.edu.az, sevinj.aliyeva@sport.edu.az

Nəşr tarixi

Qəbul edilib: 11 yanvar 2021

Dərc olunub: 5 mart 2021

© 2021 ADBTİA Bütün hüquqlar qorunur

Annotasiya: Məqalədə idman menecmentində informasiya texnologiyalarının rolu və əhəmiyyəti araşdırılır. İdman menecmenti idmanın iş istiqaməti ilə əlaqəli bir təhsil və peşə sahəsidir. İdman menecmenti mühüm idmançı haqqında informasiyanı, idman avadanlığı, oyun qeydləri və s. kimi bir çox cəhəti əhatə edir. Buna görə də idman sənayesinin sürətli inkişafı ilə ənənəvi idarəetmə metodları müasir cəmiyyət üçün uyğun deyil. Bu günlərdə informasiya texnologiyaları işin və idarəetmənin səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə artırmağa imkan verir. Bu məqalədə idman menecmentinin səmərəliliyini artırmaq üçün informasiya texnologiyalarından istifadə mövzusunda toxunulur və informasiya texnologiyalarının müasir cəmiyyətdə idman menecmentinin mahiyyətini necə dəyişdirdiyinə dair ümumi məlumat verməyə çalışır.

Açar sözlər: *idman menecmenti, informasiya texnologiyaları, idman.*

Giriş: İdman menecmenti idmanın iş aspektləri ilə əlaqəli bir təhsil və peşə sahəsidir. Müasir təhsil sistemində idman menecmenti idman elminin fənlərindən biridir. İdman rəhbərliyi idman fənlərində qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatmaq üçün idman təşkilatlarının koordinasiyasını öyrənmək üçün idarəetmə nəzəriyyəsi və metodlarından istifadə edir. İdman menecmenti sahəsi çox genişdir. Makro aspekt baxımından idman menecmentinə peşəkar idman, tələbə idmanı, istirahət idmanı, idman marketinqi, hadisə idarəetməsi, təsis idarəsi, idman iqtisadiyyatı, idman maliyyəsi, idman məlumatı və s. daxildir. İdarəetmənin mikro

aspektinə idmançıların vacib məlumatları, idman avadanlığı və oyun qeydləri və s. daxildir. Effektiv idman təlimində çoxlu miqdarda fərqli məlumatın necə idarə olunması, xüsusən idman menecmentinin müxtəlifliyi nəzərə alınmaqla çox vacibdir [1]. Sürətli iqtisadi və sosial inkişafı birlikdə idman sənayesi də son illərdə sürətli inkişaf qazandı. Ənənəvi idarəetmə metodu, getdikcə mürəkkəbləşən idman idarəetmə təcrübələri üçün artıq uyğun deyil. İnternet texnologiyaları kompüter və telekommunikasiya texnologiyalarını birləşdirərək bütün növ rəqəmsal məlumatları toplamaq, işləmək, saxlamaq və yaymaq üçün geniş istifadə olunan vacib bir vasitədir. İdmanda performans və idarəetməni yaxşılaşdırmaq üçün informasiya texnologiyalarından necə istifadə etmək son illərin əsas tədqiqat mövzudur. [2]-də müəllif idman menecmentindəki əsas tətbiqetmələrin aşağıdakı kimi təsvir oluna biləcəyinə işarə etmişdir. Birincisi, informasiya idarəetmə vasitələrinin idman idarəetməsində necə tətbiq ediləcəyi. İkincisi, İnternet və World Wide Web kimi inkişafın təlim və marketinq kimi müəyyən idarəetmə funksiyalarına necə kömək etdiyi. Üçüncüsü, e-ticarətin daha ucuz avadanlıqlarla idmanı daha əlçatan hala gətirməsi.

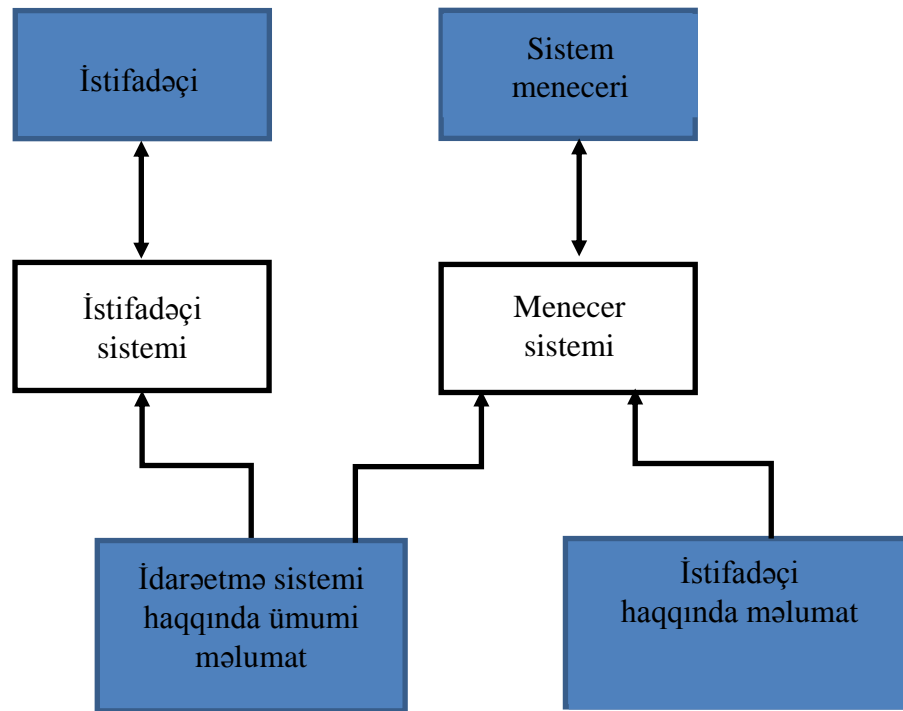
Tədqiqatın əsas məqsədi idman menecmenti sahəsindəki informasiya texnologiyalarının əsas tətbiqetmələrini öyrənməkdir. Xüsusilə iki tərəfdən informasiya tətbiqetmələrini tədqiq edirik. Birincisi, idman menecmentində istifadə olunan, idmançı haqqında məlumatları, oyun qeydləri və s. kimi ümumi məlumatları idarə edə bilən bir informasiya idarəetmə sistemini tədqiq edirik. İkincisi, idman idarəetmə məlumat sistemi, əvvəlcə məlumatın

əsas konsepsiyasını və əsas funksiyalarını qı-
saca təqdim edəcəyik, idarəetmə sistemi, daha
sonra məlumat idarəetmə sisteminin idman
idarəetməsində tətbiqini müzakirə edib analiz
edəcəyik. İnformasiya idarəetmə sistemi, əla-
qəli təşkilatların effektiv və səmərəli idarə
olunması üçün lazım olan məlumatları təmin
edən, üç əsas mənbəyi özündə birləşdirən sis-
temdir: texnologiya, informasiya və insanlar.
İnformasiya idarəetmə sistemləri adi informa-
siya sistemlərindən bir təşkilatın fəaliyyətində
istifadə olunan digər informasiya sistemlərini
təhlil etmək üçün istifadə olunmaları ilə fərqlə-
nir. Ümumiyyətlə, ümumi informasiya idarə-
etmə sistemi insanlara yönəldilmişdir, kompü-
ter avadanlığı, kompüter proqramı, şəbəkə ra-
bitə avadanlığı və digər ofis avadanlığı birləş-
dirilmişdir ki, bu da informasiyaların toplan-
masının, ötürülməsinin, işlənməsinin, saxlan-
masının, yenilənməsinin sürətli və səmərəli
yolunu istismar və təmin edə bilər. İnformasi-
ya idarəetmə sistemləri performans və idarə-

etməni yaxşılaşdırmaq üçün bütün sahələrdə
geniş istifadə olunur [4], [5], [6].

Əmtəə bazarında geniş üstünlükləri olan
şirkətləri təmin edən bir çox müxtəlif növ in-
formasiya idarəetmə sistemləri var [7] [8].
Aşağıda informasiya idarəetmə sistemlərinin
əsas növləri var. Sistem əməliyyatı işlənməsi
gündəlik təşkilat əməliyyatlarını toplamaq və
qeyd etmək üçün istifadə edilə bilər. Bu sis-
temin tipik imtahanı - satış üçün istismara ve-
rilməsidir. Menecer dəstək sistemləri ümumiyyə-
tlə ümumiləşdirilmiş hesabatlarla sürətli giriş
təmin edən bir hesabat vasitəsi kimi istifadə
olunur. Mühasibat, insan resursları və əməliyyat-
ları kimi şirkətin bütün səviyyələrindən və
şöbələrindən gəlir. Office Automation Sistem-
ləri, müəssisədə ünsiyyəti yaxşılaşdırmaq və
işçilərin məhsuldarlığını yaxşılaşdırmaq üçün
geniş istifadə olunur. Office prosedurlarını av-
tomatlaşdırmağa çalışırlar. Bu sistemlər idarə-
etmə səviyyələri üçün faydalıdır.

İdman menecmenti idmanın iş istiqaməti ilə əlaqəli bir təhsil və peşə sahəsidir.



Şəkil 1. İnformasiya idarəetmə sisteminin əsas modelini təqdim edirik.

İnformasiyanın idarəetmə sistemləri idman idarəçiliyində geniş istifadə olunur. Təhsil müəssisələrində bir çox tələbələr var, tələbələrin təhsil müəssisələrinə daxil olma və bitirmə tarixləri, semestr zamanı topladıqları qiymətlər, davamiyyət, kollokvium qiymətləri və bəzi digər vacib məlumatların fiziki şəkildə toplanmaması idarəetmə səmərəliliyini çox aşağı salır. Bundan əlavə, bəzi məlumatlar səhvdirsə, ənənəvi əl metodları ilə dəyişdirmək çətin olur. Buna görə də iş və idarəetmə səmərəliliyini artırmaq üçün sürətli inkişaf informasiya texnologiyalarından istifadə etməliyik. Yuxarıdakı idarəetmə səviyyəsini yaxşılaşdırmaq üçün informasiya texnologiyalarından istifadə edilməsinin üstünlüklərini təqdim etdik. İdman rəhbərliyində informasiya texnologiyasından, xüsusən də müxtəlif və çoxlu informasiyaları idarə etmək üçün informasiyanın idarəetmə sistemindən istifadə edə bilərik.

İnformasiya idarəetmə sistemləri son illərdə əksər universitetlərdə həyata keçirilir. Bədən tərbiyəsi şöbəsində məlumat sistemi aşağıdakı sahələrdə istifadə edilə bilər. Müxtəlif kursları və qiymətləndirmələri idarə etmək. Demək olar ki, əksər universitetlər, hər bir tələbə, fiziki kurslar öyrənəcək və buna görə də tələbələr, hər bir tələbə seçimi və hər bir tələbə arasındakı fərqi ilə bağlı müvafiq məlumatlar böyük və mürəkkəbdir. İdman sahəsində idarəetmə sistemi satıcı və ya məhsul təminatçısının məhsul məlumatları haqqında məlumatları idarə etmək üçün kömək edə bilər.

İdman tədbirlərinin keçirilməsində informasiya texnologiyalarının idman idarəçiliyi vasitəsi kimi istifadəsi. Bu hissəyə daxildir: idmançı və tamaşaçı axınının tənzimlənməsi üçün məntiqi problemlərin həlli; maliyyə aspektlərinin planlaşdırılması; idman dünyasında baş verən hadisələrin reklam və məlumat komponenti; maliyyə və qanuni sənədləşmə işləri. İdmanın idarə edilməsində istifadəsinin əhəmiyyəti və yüksək iqtisadi təsiri, böyük idman tədbirlərinin təşkilatçıları tərəfindən bu məqsədlər üçün ayrılan xərclərlə sübut olunur. Həm böyük, həm də digər idman tədbirlərində

informasiya texnologiyalarına xərclənən vəsaitlər mühüm yer tutur, yüksək iqtisadi effekt göstərməlidir - bu təşkilatçıların hədəflərindən biridir. İtaliyanın Turin şəhərində 2006 Qış Olimpiya Oyunlarında məlumat dəstəyi ümumi oyun büdcəsinin 26,1%-ni təşkil edirdi və 2012-ci ildə Londonda bu məqsədlə 417 milyon ABŞ dolları xərclənməsi planlaşdırılırdı. Bu xərclər, yüksək geri ödəmə və tədbirin daha aşağı təxmin edilən xərcləri ilə yanaşı, informasiya texnologiyalarının inkişafının yerli infraquruluğa bir növ sərmayə olması və oyunlar mirasının vacib bir hissəsi olması ilə əlaqədardır. Bu gün informasiya texnologiyalarının rolu yalnız genişlənilir. Rusiyada 2014 Qış Olimpiya Oyunlarına hazırlıq zamanı Soçidə idman qurğularının inşası və hazırlanmasına informasiya nəzarəti üçün kompüterləşdirilmiş bir layihə həyata keçirildi ki, bu da bütün Olimpiya layihəsi üçün gündəlik işlərin gedişatını izləməyə imkan vermişdir və fərdi obyektlər üçün Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi bu proqramı yüksək qiymətləndirmişdir [10, 11].

İnformasiya texnologiyaları idman nəticələrini təyin etmək üçün bir vasitədir. İdman nəticələrinin dəqiq qeyd edilməsi, müxtəlif idman sahələri baxımından, o cümlədən idman tədbirləri zamanı çox vacibdir. Bu gün məsafəni (tullanmaq, mərmə atmaq və s.) böyük dəqiqliklə ölçməyə imkan verən GPS texnologiyasına əsaslanan ixtisaslaşdırılmış ümumi stansiyalardan geniş istifadə olunur. Müasir idman zamanlama texnologiyaları (məsələn, başlanğıc qapıları, bitirmə panelləri, foto bitirmə və s.) informasiya texnologiyalarına əsaslanır və elektron tablo sistemi ilə birləşdirilir. İlk dəfə saniyəölçən şəkildə informasiya texnologiyası 1896-cı ildə Afinada, kronometre ilə ölçülən ən yaxşı nəticəyə sahib qalib seçilərkən istifadə edildi. 1932-ci ildə Los-Ancelesdə Omega Rəsmi Olimpiya İşçisi oldu. Nəticədə hər başlanğıcda eyni vaxtda 30 həssas kronometr istifadə edildi. Dəqiqlik 0,1 saniyəyə qaldırıldı. 1968-ci ildə, Meksikanın paytaxtı Meksiko şəhərində, finiş xəttini düzəltmək üçün olimpiya hovuzuna bir əlaqə lövhəsi quraşdı-

rıldı. Bunun sayəsində üzgüçülər saniyəölçəni öz barmaqları ilə dayandırırılar. Ölçmə dəqiqliyi 0,01 C-ə qədərdir. London, 2012, başlanğıcda trasda və hovuzda yanlış başlanğıcları düzəltmək üçün idmançı ayaqlarının başlanğıcda göstərdiyi təzyiqli izləyən sensörlü xüsusi başlanğıc blokları quraşdırılmışdır [3,4].

Birincisi, qərar dəstək sisteminin əsas konsepsiyasını və əsas funksiyalarını qısa şəkilə təsvir edək və sonra idman menecmenti sahəsində qərar qəbul etmə sistemlərinin tətbiq dəstəyi sistemini müzakirə edək və təhlil edək. Qərar tətbiq dəstəyi sistemi, iş və ya təşkilatda qərar qəbul etmək üçün istifadə edilə bilən bir kompüter informasiya sistemidir [9]. Qərar dəstək sistemi, təşkilatda iş idarəetmə və planlaşdırma, əməliyyatların aparılması və planlaşdırılması və tez dəyişə biləcək və bu qədər asanlıqla müəyyənləşdirə bilməyən qərarlar qəbul etməyə kömək edir [10]. Qərar dəstəyi sistemlərinə bilik əsaslı sistemlər daxildir.

Ümumiyyətlə, düzgün dizayn edilmiş bir qərar dəstəyi sistemi, qərar verənlər üçün, real tətbiq kontekstindən fərqli problemləri müəyyənləşdirmək və həll etmək üçün xam məlumatların, sənədlərin, şəxsi biliklərin və ya iş modellərinin birləşməsindən faydalı məlumatları tərtib etməyə kömək etmək üçün nəzərdə tutulmuş interaktiv bir proqram əsaslı bir sistemdir.

Menecer üçün uyğun bir qərar vermək çox vacibdir. İdman rəhbərliyində uyğun bir həll etmək də çox vacibdir. Uyğun bir qərarı necə vermək və düzgün siyasəti necə inkişaf etdirmək olar – hər bir tələbə üçün, hətta bütün ölkə üçün də vacibdir. Bu yaxınlarda, bir neçə il, universitetlərdə və müxtəlif idarəetmə səviyyələrində qərar dəstəyi sistemləri həyata keçirilmişdir. Akademiya üçün hazırlanmış qərar qəbul edən dəstək sistemindən istifadə edərək, fizika təhsili başlığı tələbələr üçün uyğun bir plan və bir neçə tələbə üçün xüsusi bir plan ola bilər. İdman biznesi sahəsində satıcı və ya satış şöbəsinin müdiri, idman mallarının uyğun satış siyasətini inkişaf etdirmək üçün qərar qəbul etmə sistemindən istifadə edə bilər. Be-

lələklə, satıcı satışdan maksimum fayda əldə edə bilər.

Nəticə: İdman menecmenti idmançılar haqqında informasiyanı, idman avadanlığı, oyun qeydləri və s. kimi mühüm məlumatlar kimi bir çox aspektləri əhatə edir. Sürətli iqtisadi və sosial inkişafı birlikdə idman sənayesi də sürətlə inkişaf edir. Ənənəvi idarəetmə metodu getdikcə mürəkkəbləşən idman menecmenti üçün artıq uyğun deyil. Bu məqalədə idmanın bütün istiqamətlərində işin və idarəetmənin səmərəliliyini artırmaq üçün informasiya texnologiyalarından istifadə üsulları, idarəetmə metodları təqdim olunur. İdman idarəetməsindəki hər cür informasiyanı idarə etmək üçün xüsusi bir informasiyanı idarəetmə sistemi tətbiq oluna bilər və qərar dəstəyi sistemi müvafiq menecerlərə ən məlumatlı rəy təqdim edə bilər.

ƏDƏBİYYAT

1. **Hur Y., Ko Y.J., Valacich J.** *A structural model of the relationships between sport website quality, E-satisfaction, and E-loyalty.* Journal of Sport Management. 2007, 3, 458–473.
2. **Turner P.E., Shilbury D.** *The impact of emerging technology in sport broadcasting on the preconditions for Interorganizational Relationship (IOR) formation in professional football.* Journal of Sport Management 24, 10–44 (2010).
3. **Li S., Sun J.** *Design of elite sports team management information system.* In: International Workshop on Intelligent Systems and Applications, pp. 1–4. IEEE Computer Society, Washington, D. C. (2009).
4. **Yi P.** *Design and implementation of sport training management information system for high education sports team.* In: International Conference on Educational and Information Technology, 2010, pp. 356–359. IEEE Computer Society, Washington, D.C.
5. **Shi Q., Yang T.** *Design and development of management system for reserve talents of competitive sports.* In: The Second In-

- ternational Conference on Computer Modeling and Simulation, 2010, pp. 491–493. IEEE Computer Society, Washington, D.C.
6. **Lin S.** *Research on evaluation system on university sports team management.* In: The third International Conference on Communication Software and Networks, 2010, pp. 766–769. IEEE Computer Society, Washington, D.C.
 7. **Breuer N.E., Cabrera V.E., Ingram K.T., Broad K., Hildebrand P.E.** *AgClimate: a case study in participatory decision support system development.* *Climatic Change* 2008, 87, 385–403.
 8. **Hur Y., Ko Y.J., Valacich J.** *A Structural model of the relationships between sport website quality, e-satisfaction, and e-loyalty.* *Journal of Sport Management*, 2011 25(5), 458-473.
<https://doi.org/10.1123/jsm.25.5.458>
 9. **Петров П.К.** *Основные направления научных исследований и внедрения современных информационных технологий в область физической культуры и спорта.* *Современные проблемы науки и образования.* 2014, № 6.
 10. **Лебедев О.А.** *ИТ рынок в России.* Макаров Т.Н., Соболева Ю.П., Дрогавцева Е.В. *Состояние и перспективы развития рынка информационных технологий в России.* Орловский государственный институт экономики и торговли. Орёл, 2015, 37с.
 11. **Vanessa Ratten.** *Journal of High Technology Management Research,* <https://doi.org/10.1016/j.hitech.2020.100383>.

РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СПОРТИВНОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ

д.м.н., доц. **Н.М. Калантарли, С.Ф. Алиева, И.Т. Керимли**

Азербайджанская Государственная Академия Физической Культуры и Спорта
Кафедра Спортивного менеджмента и коммуникаций
nailya.kalantarli@sport.edu.az, sevinj.aliyeva@sport.edu.az

Аннотация: В статье исследуются роль и значение информационных технологий в спортивном менеджменте. Спортивный менеджмент - это образовательная и профессиональная область, связанная со сферой деятельности в спорте. Спортивный менеджмент охватывает многие аспекты, такие как информация о спортсменах, спортивном снаряжении, игровых рекордах и многом другом. Поэтому в условиях стремительного развития спортивной индустрии традиционные методы управления не подходят для современного общества. В

настоящее время информационные технологии могут значительно повысить эффективность работы и управления. Данная статья затрагивает тему использования информационных технологий для улучшения эффективности управления спортом, а также пытается дать обзор как информационные технологии меняют характер управления занятием спортом в современном обществе.

Ключевые слова: *спортивный менеджмент, информационные технологии, спорт.*

ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN SPORT MANAGEMENT

Sc. D., ass. prof. N.M. Kalantarli, S.F. Aliyeva, I.T. Kerimli

Azerbaijan State Academy of Physical Education and Sport
Department of Sports management and communication
nailya.kalantarli@sport.edu.az, sevinj.aliyeva@sport.edu.az

Annotation: The article examines the role and importance of information technology in sports management. Sports management is an educational and professional area related to the field of activity in sports. Sports management covers many aspects such as information about athletes, sports equipment, game records and more. Therefore, in the conditions of the rapid development of the sports industry, traditional management methods are not suitable for modern society. Nowadays, information

technology can significantly improve the efficiency of work and management. This article addresses the topic of using information technology to improve the efficiency of sports management, and also tries to provide an overview of how information technology is changing the nature of sports management in modern society.

Key words: *sports management, information technology, sports.*